

Nr 65

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I skrivelse den 5 april 1968, nr 78, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, lämnat riksdagen redogörelse för Nordiska rådets sextonde session i Oslo den 17—22 februari 1968.

Skrivelsen har, vad gäller frågorna under avdelning II i en av Nordiska rådets svenska delegation utarbetad redogörelse för rådets sextonde session, hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet beträffande punkterna A 4 om jaktfrågor, A 8 om åtgärder mot oljeförorening i havet, C 3 om föroreningsfrågorna, D 4 om gemensam trafiklagstiftning, D 5 om lagstiftning om resebyråverksamhet m. m., D 7 om fritidsfiske samt E 3 om standardiserings- och materialkontrollfrågor.

Till lagutskott har även hänvisats nedan redovisade av tredje lagutskottet behandlade motioner.

1. Jaktfrågor. Under A 4 i skrivelsen anföres följande.

I rekommendation nr 7/1963 om ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen hade rådet hemställt till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att i djurskydds- och jaktlagstiftningen lägga den principen till grund att alla däggdjur och fåglar är helt fridlysta i den utsträckning det inte uttryckligen i lagstiftningen har gjorts undantag härifrån. På grundval av mottagna meddelanden konstaterade utskottet att den i rekommendationen förordade principen för fridlysning av däggdjur och fåglar nu ligger till grund för jaktlagstiftningen i Danmark, Finland och Sverige. Det är numera endast den norska jaktlagstiftningen som inte erkänner principen att både däggdjur och fåglar är totalfredade för så vitt det inte gjorts uttryckligt undantag från denna regel. Den norska regeringen hade meddelat, att frågan kommer att övervägas i en kommitté, som man beräknar tillsätta inom nära framtid, och att det var ovisst när arbetet i denna kunde avslutas. Utskottet konstaterade att rekommendationen nr 7/1963 kunde anses som färdigbehandlad för Sveriges och Danmarks del.

I ett tilläggförslag om *enhetliga jakttider*, väckt av herr Lassinantti,

hade föreslagits att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att utarbeta en redogörelse för i vilka avseenden bestående olikheter i jakt- och fridlysningstider i Norden innebär olägenheter för den politik som de olika länderna vill föra beträffande viltlivet. Förslaget anknyter till en tidigare rekommendation (nr 1/1958) som syftade till att åstadkomma enhetliga jakt- och fridlysningstider i Norden för sådant vilt, som förflyttar sig mellan länderna och för vars bestånd därför djupgående skiljaktigheter i jakttiderna får omedelbar betydelse.

För att få en samlad belysning av problemet anordnade juridiska utskottet den 14 oktober 1966 en jakt- och viltvårdskonferens i Bergen med deltagande av ett 20-tal representanter för olika myndigheter och organisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige (NU 1967: 7). Vidare hade utskottet från regeringarna mottagit en sammanställning över jakttiderna för vissa däggdjur och fågelarter i Danmark, Finland, Norge och Sverige under jaktåret 1965/1966 (NU 1967: 7, bilaga 2).

Utskottet erinrar om att det icke har varit och icke kan vara syftet att nå fram till sammanfallande jakttider i de nordiska länderna. Inte en gång inom varje enskilt land kan det bli fråga om sammanfallande perioder; något sådant kan ännu mindre uppnås i hela Norden. Däremot kan det inom vissa geografiska områden — som eventuellt kan omfatta flera länder, t. ex. på Nordkalotten — bli tal om fastställande av sammanfallande jakttider. Av sammanställningen framgick att det fortfarande synes vara väsentliga, principiella skiljaktigheter mellan ländernas regler vad gäller fridlysning av följande djur och fåglar: de stora rovdjuren, rovfåglarna, sjöfågel och morkulla.

Utskottet hade även tagit del av två resolutioner, som antogs av den XI:e Nordiska jägarkongressen i Köpenhamn i juni månad 1967. Därin hemställdes att en kommitté tillsättes för utredande av frågan om upprättande av en stor sammanhängande nationalpark på finskt, norskt och svenskt område där björn, varg, järv, lodjur och örn skulle vara fridlysta för all jakt. Vidare hemställdes om tillsättande av en annan kommitté med uppgift att utreda gemensamma nordiska problem rörande de stora rovdjursarterna och lägga fram förslag till fridlysningsbestämmelser för dessa arter.

Utskottet konstaterade att förutsättningarna för det av herr Lassinantti väckta tilläggförslaget ändrats sedan det väcktes i januari 1966 och att man därför inte kunde tillstyrka bifall till förslagens ursprungliga konklusion.

Sammanfattningsvis uttalade utskottet att de nordiska ländernas lagstiftning rörande jakt och fridlysning av djur och fåglar är olika i fråga om en rad detaljbestämmelser, även om lagstiftningen naturligtvis vilar på vissa gemensamma grundtankar. Lagstiftningen i varje land präglas av skiftande naturförhållanden och livsvillkor i Nordens olika delar men är också ett utslag av nationella traditioner. Utskottet fann det ogörligt att uppnå full

överensstämmelse i synpunkterna på jaktlagstiftningens område, men det borde heller inte vara Nordiska rådets mål att utplåna varje skillnad, som har sina rötter i ländernas traditioner.

Utskottet underströk betydelsen av att ett nordiskt kollegium för viltforskning upprättas i överensstämmelse med det av viltforskningskommittén framlagda förslaget. En utbyggd villforskning kunde på längre sikt bära frukt i form av större principiell överensstämmelse rörande fridlysning av djur och fåglar i Norden. Utskottet tillstyrkte också att man redan nu överväger om det inte är möjligt att nå något större överensstämmelse på detta område i fråga om fridlysningsbestämmelserna.

Utskottet föreslog att Nordiska rådet i en rekommendation till regeringarna förordar

a) att alla djur och fåglar, även de som traditionellt beskrivs som skadliga, som ett minimum bör fridlysas under fortplantningstiden,

b) att ingen i de nordiska länderna hemmahörande djur-/eller fågelart totalt utrotas och att därför effektiva steg tas för att bevara ett antal fortplantningsdugliga stammar av de djur och fåglar som är på väg att dö ut i Norden,

c) att det införes förbud mot användande av fångstredskap och metoder som utsätter djur eller fåglar för onödigt lidande eller förföljelse och

d) att utbetalning av skottpengar som premie för dödande eller fångande av i vart fall sådana djur eller fåglar som är i fara för att dö ut förbjudes.

Vidare pekade utskottet på betydelsen av att de nordiska regeringarna i högre grad än hittills eftersträvar samverkan vid fastställande av jakt- och fridlysningstiderna för djur och fåglar på så sätt att man inte i det ena landet antar bestämmelser, som motverkas i de regler ett annat land meddelat, liksom att man bör eftersträva en rimlig fördelning av det jaktmässiga utbytet. Slutligen anmärktes, att utskottet är medvetet om att frågan om ett tillfredsställande skydd av djur och fåglar bara är en sida av det långt mer omfattande problemet rörande det allmänna naturskyddet. Utskottet underströk att de nordiska länderna i tid bör ta vara på de natursköna områden som fortfarande finns kvar i vart och ett av länderna.

På förslag av utskottet antog rådet fyra rekommendationer i denna fråga: regeringarna rekommenderas att upprätta ett nordiskt kollegium för viltforskning (nr 1); regeringarna rekommenderas att bestämmelserna om jakt och fridlysning av djur och fåglar i den utsträckning det inte redan är fallet utformas i överensstämmelse med de principiella grundsatser som nämnts ovan under punkterna a—d (nr 2); vidare rekommenderas regeringarna att samverka vid fastställande av jakt- och fridlysningstider för djur och fåglar så att bestämmelserna icke motverkar varandra och så att man får en rimlig fördelning av det jaktmässiga utbytet (nr 3); slutligen rekommenderas regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka om det är

möjligt att upprätta en eller flera stora naturparker på finskt, norskt och svenskt område där de stora rovdjuren i Norden skall vara fridlysta (nr 4).

Motioner. I detta sammanhang har utskottet behandlat två i anledning av skrivelsen väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 942 av herr *Hansson* och II: 1201 av herr *Tobé*. I motionerna hemställs

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville framhålla angelägenheten av att Kungl. Maj:t på allt sätt medverkar till att de i Nordiska rådets rekommendationer nr 2—4/1968 framförda önskemålen så snart som möjligt tillgodoses».

I motiveringen till motionsförslaget framhåller motionärerna inledningsvis att samordning på nordiskt plan av jakt- och fridlysningsbestämmelserna i de olika nordiska länderna länge stått på dagordningen i Nordiska rådet. Motionärerna erinrar om att rådet i rekommendationen nr 2/1968 förordar en harmonisering av dessa bestämmelser efter vissa gemensamma principer. Bl. a. vill rådet, att man skyddar djurarterna under den tid, då ungarna födes. Den barbariska slakten av sälungar bör exempelvis icke tillåtas. Vidare bör förhindras att människan medvetet går in för att helt utrota vissa djurarter. Motionärerna understryker att uppsättande av skottpengar beträffande djur, vilka tillhör en art i utdöende, är särskilt motbjudande.

Motionärerna anser att de svenska bestämmelserna i samförstånd med grannländerna bör överses från nu angivna synpunkter. En stark opinion bär upp kravet på att människan icke skall ta sig den makten att utrota andra djurarter från jordytan.

Rekommendationen nr 4/1968 rörande tanken att inom norra delen av Skandinavien få till stånd ett stort område som naturpark, där de stora rovdjuren, som är i stor fara att helt utdö, kan få en fristad, synes motionärerna väl värd att närmare övervägas.

Motionärerna framhåller vidare att för närvarande ingen egentlig samordning av jakt- och fridlysningsstider finns i Norden. En art, som skyddas i ett land, kan bli föremål för hämningslös avskjutning i ett annat. Vinterjakten i Danmark på sådan sjöfågel, som skyddas i Sverige, är enligt motionärerna ett exempel. Ett annat gäller olikheterna i Finland och Sverige beträffande tiden för ripjakten. Motionärerna erinrar om att i rekommendationen nr 3/1968 detta problem tas upp och att en koordinering påyrkas.

Arbetet på hela detta fält har enligt motionärerna hittills gått utomordentligt långsamt. De anser att det är ett starkt intresse att arbetet nu påskyndas. Det synes dem därför önskvärt, att riksdagen i samband med behandlingen av Nordiska rådets redogörelse ger uttryck för den meningen att Kungl. Maj:t bör ägna hithörande frågor ökad uppmärksamhet och efterkomma de rekommendationer, som Nordiska rådet vid årets session antagit till skydd för och utveckling av viltstammarna i Norden.

Utskottet. Utskottet anser det angeläget att de åtgärder i viltvårdande syfte som förordas i Nordiska rådets rekommendationer 1—4/1968 genomföres. De tankar, som kommit till uttryck i motionerna I: 942 och II: 1201 till stöd för önskemålet att rekommendationerna 2—4/1968 så snart som möjligt tillgodoses, synes utskottet värda beaktande. Utskottet ansluter sig därför till dessa tankar. Även om Sverige får anses ligga långt framme när det gäller lagstiftning som möjliggör tillfredsställande skydd av däggdjur och fåglar får nu ifrågavarande spörsmål anses ha sådan vikt att det anförda bör ges Kungl. Maj:t till känna.

2. Åtgärder mot förorening i havet. Under A 8 i skrivelsen anföres följande.

I rekommendation nr 9/1965 hemställde Nordiska rådet till regeringarna att söka åstadkomma en effektiv kontroll av att oljeuttömning i havet inte sker i strid med oljeskadekonventionen av 1954. Av meddelandena från regeringarna till årets råds-session framgick, att en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete angående kontroll med iakttagandet av bestämmelser, som åsyftar att förhindra förorening av havet med olja, undertecknades den 8 december 1967 och att överenskommelsen härefter trätt i kraft den 18 januari 1968. På grund härav kunde rekommendationen anses som färdigbehandlad och på förslag av utskottet beslöt rådet att avskrivna frågan.

Under året har juridiska utskottet ägnat frågan om vidtagande av ytterligare åtgärder till skydd mot oljeföroreningar i havet särskilt intresse. I ett tilläggsförslag, väckt av bl. a. herr Adamsson, föreslås att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för att oljeskadekonventionen ändras på så sätt, att i princip totalt förbud meddelas mot att tömma olja eller oljehaltiga blandningar i havet, att ökade möjligheter skapas för effektiv kontroll med efterlevnaden av konventionen och att beivrandet av överträdelser av konventionen kan upptagas av internationell domstol. Utskottet fann, att de nordiska länderna bör intensifiera sina strävanden för att hindra oljeförorening i havet. Från regeringarnas sida utföres redan nu ett värdefullt arbete i denna riktning. Det är emellertid uppenbart, ansåg utskottet, att hittills vidtagna åtgärder icke varit tillräckligt effektiva för att hindra olaglig uttömning av olja i havet. Denna vållar åtskilliga skador för fiskare, som får redskap nedsmutsade, och för sjöfåglarna kan följderna bli katastrofala. Genom att Nordiska rådet antar en rekommendation av föreslaget innehåll skulle tillkännages, att befolkningen i de nordiska länderna står bakom strävandena att förhindra oljeförorening i havet. Ehuru utskottet i stort sett kunde ansluta sig till tilläggsförslaget, fann det dock att frågan om upprättande av en internationell domstol för att beivra överträdelser av konventionen borde underkastas en närmare undersökning innan regeringarna tar något initiativ i denna del. Utskottet uttalade dock sitt stöd för varje

strävande, som kan leda till upprättandet av en sådan domstol, om detta är praktiskt möjligt.

På förslag av utskottet antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 31), vari regeringarna rekommenderas att försöka få den internationella oljeskadekonventionen ändrad på så sätt, att i princip totalt förbud införes mot att tömma olja och oljehaltiga blandningar i havet och att ökade möjligheter skapas för en effektiv kontroll av efterlevnaden av konventionen. Vidare hemställer rådet i rekommendationen till regeringarna att överväga om det även är möjligt att låta behandlingen av överträdelse av konventionen försiggå vid en särskild för ändamålet tillskapad internationell domstol.

Motion. Under detta avsnitt har utskottet behandlat en i anledning av skrivelsen inom andra kammaren väckt motion, nr II: 1199, av herr *Adamsson*. I motionen hemställs

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om upprättande av en särskild internationell domstol för beivrande av överträdelser av förbud mot oljeutsläpp undersökes».

Motionären anför till stöd för sin begäran att, även om många åtgärder mot oljeförorening i havet under årens lopp vidtagits, inte minst på initiativ av IMCO, det är uppenbart att kampen mot oljeutsläppen måste fortsättas. Under erinran om de av Nordiska rådet antagna rekommendationerna, som syftar till ett effektivare skydd mot oljeförorening, framhåller motionären att en av svårigheterna vid bekämpningen av oljeutsläppen varit att åstadkomma full kontroll av efterlevnaden av oljeskadekonventionen och sanktioner mot överträdelser av förbud. Han hänvisar till att sakkunniga som en möjlighet till bättre kontroll av otillåtna oljeutsläpp anvisat att reglerna om förande av oljedagbok ändras eller att bevisbördan för att överträdelse ej ägt rum läggs på fartygets befälhavare. En annan möjlighet som diskuterats är vidare inrättande av en internationell domstol och sanktionsordning för behandling av överträdelser.

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation att de nordiska regeringarna skall överväga om det är möjligt att låta behandlingen av överträdelser av oljeuttömningsförbud ske vid en särskilt inrättad internationell domstol erinrar motionären om att de praktiska och juridiska möjligheterna att upprätta en sådan domstol närmare måste utredas innan förslag därom kan framläggas. Kungl. Maj:t bör därför enligt motionären medverka till att en sådan undersökning snarast kommer till stånd.

Utskottet. Förbudet i 1954 års oljeskadekonvention mot uttömning av olja i havet har efter hand skärpts och blivit mera omfattande. Hittills vidtagna åtgärder har emellertid inte varit tillräckligt effektiva för att hindra att olja eller oljehaltiga blandningar tömmas i havet. Sådana utsläpp vållar årligen betydande skador och olägenheter i olika hänseenden och det är därför givet

att allt bör göras som kan leda till bättre förhållanden. Ett stort problem i sammanhanget är svårigheten att effektivt kontrollera efterlevnaden av konventionen.

Utskottet hade under vårsessionen att ta ställning till motioner som bl. a. syftade till strängare straffpåföljder vid överträdelser av den svenska oljeskyddslagen av år 1956. Denna lag bygger på oljeskadekonventionen. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande, nr 49, att det råder stora svårigheter att få till stånd effektiv kontroll av efterlevnaden av oljeskyddslagen. Sålunda sker utsläppen i regel på öppna havet och upptäckts ofta först åtskillig tid efter det att de ägt rum. Att fastställa från vilket fartyg utsläppet härrör möter i detta läge avsevärda svårigheter. I fråga om internationellt vatten tillkommer dessutom den omständigheten att en strandstats myndigheter synes ha begränsade befogenheter att vidta åtgärder för utredning. Lagföring av för oljeutsläpp ansvariga personer kommer endast undantagsvis till stånd. Enligt utskottets mening skulle en skärpning av påföljderna vid åsidosättande av förbudet mot oljeutsläpp få ringa effekt, om inte utrednings- och bevismöjligheterna kan förbättras. Utskottet uttalade avslutningsvis att det är angeläget att man kommer till rätta med problemet att förbättra efterlevnaden av oljeskyddslagen. I första hand bör emellertid vidtagas åtgärder som syftar till att anordna och förbättra mottagningsstationer för oljerester och att där ge fartygen tillfredsställande service och vidare att införa skärpt kontroll. Först om sådana åtgärder visar sig otillräckliga bör övervägas att skärpa påföljderna.

Motsvarande synpunkter, som kom till uttryck i fråga om möjligheterna att förbättra efterlevnaden av den svenska oljeskyddslagen, synes jämväl kunna anläggas när det gäller den i motionen II: 1199 aktualiserade frågan om inrättande av en internationell domstol för beivrande av överträdelser av förbud enligt oljeskadekonventionen. Bevis- och utredningssvårigheter kan befaras leda till att ytterst få fall skulle komma att dragas inför domstolen. Med hänsyn härtill och då frågan i anledning av Nordiska rådets rekommendation kommer att bli föremål för överväganden hos Kungl. Maj:t finner utskottet att någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen inte är påkallad.

3. Övriga av tredje lagutskottet behandlade frågor. Beträffande följande i redogörelsen för Nordiska rådets sextonde session behandlade frågor, nämligen

- C 3. Föreningensfrågorna (s. 33),
- D 4. Gemensam trafiklagstiftning (s. 40),
- D 5. Lagstiftning om resebyråverksamhet m. m. (s. 40—41),
- D 7. Fritidsfiske (s. 42—43) samt
- E 3. Standardiserings- och materialkontrollfrågor (s. 48—49),
har utskottet icke funnit något uttalande påkallat.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

A. att motionen II: 1199 icke föranleder någon riksdagens åtgärd;

B. att riksdagen i anledning av skrivelsen nr 78 och motionerna I: 942 och II: 1201 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört ovan under 1.);

C. att sistnämnda motioner i den mån de ej kan anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt icke föranleder någon riksdagens åtgärd; samt

D. att skrivelsen i övrigt, såvitt nu är i fråga, lägges till handlingarna.

Stockholm den 12 november 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson (fp), Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Nils-Eric Gustafsson (cp), Erik Jansson (s), Åkeson (fp) och fru Landberg (s)*;

från a n d r a kammaren: herrar Levin (s)*, Johansson i Torp (s), fru Torbrink (s), herrar Grebäck (cp), Hedin (h), Tobé (fp), Sundelin (s) och Åberg (fp).

*Ej närvarande vid utlåtandets justering.